

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Відокремлений структурний підрозділ
«Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника коледжу
з навчально-методичної роботи

 Галина ДАНИЛІНА
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« 21 » 09 2023 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «Ресурсозберігаючі технології на транспорті»
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 073 «Менеджмент»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійного ступеня бакалавр

Методичні вказівки до проведення практичних занять для здобувачів освіти денної форми навчання з навчальної дисципліни «Ресурсозберігаючі технології на транспорті»,
(назва навчальної дисципліни)

складені на основі навчальної програми, затвердженої « 21 » 09 2023 р.

та навчального плану ННБТД-10/03.10-15-043/дд

затвердженого « дд » 06 2023 р.

Укладач: викладач, спеціаліст вищої категорії Кравчук Наталя Василівна
(посада, наук. ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Методичні вказівки до проведення практичних занять обговорено на засіданні циклової комісії менеджменту, логістики та транспортної інфраструктури

(повна назва циклової комісії)

Протокол № 12

від « 06 » 09 2023 р.

Голова циклової комісії

ЖВилих
(підпис)

Надія СМІРНОВА
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ПОГОДЖЕНО

Завідувач

навчально-методичного кабінету

Кольчак Марина КОЛЬЧАК

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« 06 » 09 2023 р.

1 Вступ

Для забезпечення безперебійного здійснення транспортних перевезень необхідно підтримувати рухомий склад в працездатному стані. Для цього є спеціалізовані підприємства, в тому числі приватні, які займаються обслуговуванням і ремонтом. Всі вони є споживачами різних видів ресурсів: теплової енергії, електроенергії, води, палива, мастил, мийних засобів і т.п. В умовах неухильного зростання їх вартості питання ресурсо- та енергозбереження набуває особливої актуальності.

З огляду на різноманітність видів і форм ресурсів надзвичайно перспективним є пошук та апробація інструментарію ресурсного забезпечення розвитку транспортного підприємства.

Програма курсу передбачає такі елементи навчального процесу: лекції, практичні заняття, самостійну роботу. У лекціях відображені види та класифікація ресурсів транспортних підприємств, процеси організації та управління ресурсами підприємства, способи підвищення енергоефективності, управління ресурсами.

Метою викладання навчальної дисципліни «Ресурсозберігаючі технології на транспорті» є забезпечення спеціальної підготовки, в підсумку якої здобувач вищої освіти одержує необхідні знання та практичні навички в галузі ресурсозбереження на підприємствах транспорту та самостійної роботи з оптимізації і впровадження нових технологій.

Дані методичні вказівки є допомогою здобувачам вищої освіти при підготовці до практичних занять. Темі практичних занять та кількість годин, необхідних для їх виконання, приводяться в програмі курсу.

2 Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Семестр	
1	2	3	4	
Розділ №1. «Основи забезпечення ресурсами підприємств транспорту»				
1.1	Види і зміст нормативно-правових документів у сфері ресурсозбереження	2	8	
1.2	Вимоги до ресурсозбереження	2		
1.3	Особливості ресурсної концепції стратегічного управління транспортним підприємством	2		
Всього за розділом №1		6		
Розділ №2. «Загальні принципи та методи ресурсозбереження на транспорті»				
2.1	Принципи та методи управління енергетичного менеджменту	2		
2.2	Особливості розподілу ресурсів транспортного підприємства	2		
2.3	Особливості управління матеріально-технічним потенціалом підприємства	2		
2.4	Енергозбереження на автотранспортних підприємствах	2		
2.5	Енергозбереження на залізничному, водному і повітряному транспорті	2		
2.6	Основи збереження трудових ресурсів на транспорті	2		
2.7	Методи раціонального використання фінансових ресурсів на підприємствах.	2		
2.8	Основи збереження інформаційних ресурсів на транспорті	2		
Всього за розділом №2		16		
Всього за 8 семестр		22		
Всього за навчальною дисципліною		22		

3 Практичні заняття

Розділ №1. «Основи забезпечення ресурсами підприємств транспорту»

Практичне заняття №1.1

Тема: «Види і зміст нормативно-правових документів у сфері ресурсозбереження»

Мета роботи: ознайомитися зі змістом нормативно-правових документів у сфері ресурсозбереження; розуміти їх зміст.

План

1. Законодавство України з енергозбереження.
2. Ресурсозбереження на транспорті.

Питання для обговорення:

1. Назвіть та обґрунтуйте основні цілі енергетичної політики України.
2. Назвіть та стисло опишіть зміст основних законів України у сфері енергозбереження.
3. Назвіть та стисло опишіть зміст основних Указів Президента України у сфері енергозбереження.
4. Назвіть та стисло опишіть зміст основних постанов Кабінету Міністрів України у сфері енергозбереження.
5. Назвіть первинні і вторинні ресурси, що споживаються транспортними підприємствами. Надайте їх характеристику.
6. Які види відходів утворюються під час експлуатації транспорту і підлягають похованню на звалищах?

Література: Л5; Л11.

Практичне заняття №1.2

Тема: «Вимоги до ресурсозбереження»

Мета роботи: розглянути класифікацію ресурсів підприємства та вимоги, що до них висуваються.

План

1. Вимоги до ресурсозбереження.
2. Класифікація ресурсів і їх характеристика.

Питання для обговорення:

1. Надайте визначення поняттю «ресурсозбереження».
2. Назвіть та обґрунтуйте вимоги ресурсозбереження.
3. Яким чином взаємопов'язані вимоги до ресурсозбереження на транспортних підприємствах?
4. Назвіть основні ресурси підприємства.
5. Надайте визначення поняттю «основні фонди». На які види вони поділяються?
6. Надайте визначення поняттю «оборотні кошти». На які види вони поділяються?
7. Під впливом яких показників можуть бути змінені і відбиті якісні і структурні характеристики кадрового складу підприємства?

Література: Л11.

Практичне заняття №1.3

Тема: «Особливості ресурсної концепції стратегічного управління транспортним підприємством»

Мета роботи: ознайомитися з особливостями розподілу ресурсів при проведенні стратегічних змін, призначенням і застосуванням ресурсних планів.

План

1. Підходи до розподілу ресурсів на проведення стратегічних змін.
2. Ресурсні плани.

Питання для обговорення:

1. У чому особливість концепції ланцюга цінностей при розподілі ресурсів підприємства?
2. Які етапи необхідно пройти при застосуванні концепції ланцюга цінностей при розподілі ресурсів?
3. Надайте визначення поняттю «ключові фактори успіху».
4. Від чого залежать ключові фактори успіху транспортного підприємства?
5. У чому полягає важливість і особливість фінансового планування?
6. Назвіть та надайте характеристику типам оперативних бюджетів.
7. У чому полягає метод планування проектів – мережевий аналіз?

Література: Л11.

Розділ №2. «Загальні принципи та методи ресурсозбереження на транспорті»

Практичне заняття №2.1

Тема: «Принципи та методи управління енергетичного менеджменту»

Мета роботи: навчитися визначати принципи управління енергетичного менеджменту та застосовувати його методи управління.

План

1. Поняття про енергетичний менеджмент.
2. Принципи управління в енергетичному менеджменті.
3. Методи управління в енергетичному менеджменті.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте поняття енергетичного менеджменту.
2. Назвіть та обґрунтуйте принципи управління в енергетичному менеджменті.
3. Яким вимогам мають відповідати принципи енергетичного менеджменту?
4. Які методи управління застосовуються в енергетичному менеджменті?
5. У чому полягає метод соціального нормування?
6. У чому полягає організаційно-розпорядчий метод управління в енергетичному менеджменті?

Література: Л4.

Практичне заняття №2.2

Тема: «Особливості розподілу ресурсів транспортного підприємства»

Мета роботи: сформулювати уявлення щодо видів ресурсів транспортних підприємств, принципів розробки і впровадження ресурсної стратегії на підприємствах транспорту.

План

1. Ресурсні стратегії.
2. Трудові ресурси.
3. Фінансові ресурси.
4. Інформаційні ресурси.

Питання для обговорення:

1. У чому полягає основна мета будь-якої ресурсної стратегії?
2. Назвіть основні показники для розрахунків потреб у ресурсах.
3. Надайте визначення поняттю «промислово-виробничий персонал».

4. Надайте визначення поняттю «трудові ресурси».
5. З якими протиріччями стикаються підприємства, створюючи фінансові стратегії?
6. У чому полягає специфічність інформації, як ресурсу підприємства?

Література: Л11.

Практичне заняття №2.3

Тема: «Особливості управління матеріально-технічним потенціалом підприємства»

Мета роботи: розглянути особливості управління матеріально-технічним потенціалом підприємства.

План

1. Завдання управління матеріально-технічним потенціалом підприємства.
2. Методи управління матеріальними ресурсами.
3. Поняття та склад матеріально-технічного потенціалу підприємства.
4. Система показників використання матеріальних ресурсів.
5. Резерви та шляхи раціонального використання матеріальних ресурсів.

Питання для обговорення:

1. Назвіть основні завдання управління матеріально-технічним потенціалом транспортного підприємства.
2. Назвіть та розкрийте суть методів управління матеріальними ресурсами.
3. Розкрийте поняття та склад матеріально-технічного потенціалу підприємства.
4. Опишіть систему показників використання матеріальних ресурсів.
5. Які показники необхідні для розрахунку загальної потреби підприємства у певному виді матеріалу?
6. Які шляхи раціонального використання матеріальних ресурсів ви можете запропонувати діючому транспортному підприємству?

Література: Л6.

Практичне заняття №2.4

Тема: «Енергозбереження на автотранспортних підприємствах»

Мета роботи: розглянути проблеми ресурсозбереження на автотранспортних підприємствах та способи їх вирішення.

План

1. Проблеми ресурсозбереження на автотранспортних підприємствах.
2. Види втрат і принципи економії ресурсів.
3. Природні втрати ресурсів та способи їх зниження.
4. Запобігання виробничих втрат ресурсів.
5. Рішення проблеми відходів.

Питання для обговорення:

1. Назвіть основні проблеми ресурсозбереження на автотранспортних підприємствах.
2. Які види втрат зазнають підприємства автотранспорту?
3. На яких принципах базується економія ресурсів на підприємствах транспорту?
4. Назвіть основні види природних втрат ресурсів на автотранспортних підприємствах.
5. Які існують способи зниження втрат ресурсів на автотранспортних підприємствах?
6. Яким чином можна запобігти виробничим втратам ресурсів?
7. Назвіть основні проблеми відходів та способи їх вирішення.

Література: Л7; Л11.

Практичне заняття №2.5

Тема: «Енергозбереження на залізничному, водному і повітряному транспорті»

Мета роботи: сформулювати уявлення щодо проблем ресурсозбереження на підприємствах залізничного, водного і авіаційного транспорту та способів їх вирішення.

План

1. Комплекс енергозберігаючих заходів для підприємств залізничного транспорту.
2. Технічні заходи щодо ресурсозбереження на підприємствах залізничного транспорту.
3. Комплекс енергозберігаючих заходів для підприємств водного транспорту.
4. Комплекс енергозберігаючих заходів для підприємств повітряного транспорту.

Питання для обговорення:

1. На яких принципах базується економія ресурсів на підприємствах залізничного транспорту?
2. На яких принципах базується економія ресурсів на підприємствах водного транспорту?
3. На яких принципах базується економія ресурсів на підприємствах повітряного транспорту?
4. Назвіть основні види природних втрат ресурсів на транспортних підприємствах.
5. Які існують способи зниження втрат ресурсів на підприємствах залізничного транспорту?
6. Які існують способи зниження втрат ресурсів на підприємствах водного транспорту?
7. Які існують способи зниження втрат ресурсів на підприємствах повітряного транспорту?
8. Яким чином можна запобігти виробничим втратам ресурсів на транспортних підприємствах?

Література: Л11.

Практичне заняття №2.6

Тема: «Основи збереження трудових ресурсів на транспорті»

Мета роботи: розглянути засоби необхідні для збереження трудових ресурсів на підприємствах транспорту.

План

1. Принципи організації.
2. Принципи управління персоналом.

Питання для обговорення:

1. Назвіть основні принципи управління персоналом.
2. Що в себе включають основні теоретичні положення формування системи управління персоналом підприємства?
3. Надайте визначення поняттю «принципи управління персоналом».
4. Які принципи управління персоналом використовують американські і японські корпорації?
5. Які основні положення включають принципи розвитку системи управління персоналом?
6. Назвіть принципи формування унікального кадрового потенціалу транспортного підприємства.
7. Назвіть головні принципи роботи з кадрами.
8. Якими правилами слід керуватися при зниженні затрат на персонал?

Література: Л1; Л2; Л6; Л10.

Практичне заняття №2.7

Тема: «Методи раціонального використання фінансових ресурсів на підприємствах»

Мета роботи: ознайомитися з методами раціонального використання фінансових ресурсів на підприємствах.

План

1. Ефективність використання фінансових ресурсів.
2. Фактори впливу на ефективність використання фінансових ресурсів.

3. Причини підвищення і зниження рівня ефективності використання фінансових ресурсів.

Питання для обговорення:

1. Надайте визначення поняттю «фінансові ресурси підприємства».
2. Назвіть і обґрунтуйте основний критерій ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.
3. Які фактори впливають на ефективність використання фінансових ресурсів?
4. Назвіть причини підвищення рівня ефективності використання фінансових ресурсів.
5. Назвіть причини зниження рівня ефективності використання фінансових ресурсів.
6. Назвіть основні напрямки оцінки ефективності формування і використання ресурсів підприємства.

Література: Л3; Л11.

Практичне заняття №2.8

Тема: «Основи збереження інформаційних ресурсів на транспорті»

Мета роботи: розглянути методи збереження інформаційних ресурсів на транспорті.

План

1. Інформаційні ресурси підприємства як новий фактор виробництва.
2. Інформаційні ресурси у процесі формування інтелектуального капіталу підприємства.

Питання для обговорення:

1. В яких формах знання можуть передаватися іншим людям?
2. Якою специфікою характеризуються інформаційні ресурси при проектуванні інформаційних систем?
3. Які компоненти має інформаційна система?
4. Розкрийте поняття «комп'ютерна інформаційна система підприємства».
5. Розкрийте поняття «інформаційної технології».
6. Назвіть основні напрями використання отриманих інформації на підприємствах.

Література: Л8; Л9.

4 Рекомендовані навчально-методичні матеріали

1. Богацька Н.М. Шляхи підвищення ефективності управління трудовими ресурсами на підприємстві. (Ужгород, 17-18 жовтня 2014 р.). Ужгород, 2014. С. 60-70.
2. Вербецький В.В., Зайченко В.В. Підходи до вдосконалення менеджменту забезпечення трудовими ресурсами підприємства. *Наукові записки*. 2012. Вип.12, част. II. С. 177-179.
3. Гвоздей Н.І., Бондарук І.С., Вінницька О.А. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28, № 1. С. 216-221.
4. ДСТУ 2155-93 Енергозбереження. Методи визначення економічної ефективності заходів по енергозбереженню. – К.: Укртрест, 1995. 5 с.
5. Загірняк М.В., Перерва П.Г., Маслак О.І. Економіка підприємства: магістерський курс. Підручник. Частина I. – Кременчук: 2015. 736 с.
6. Коломієць Т.В. Роль інформаційних ресурсів у процесі формування інтелектуального капіталу підприємства. *Ефективна економіка*. 2017. №11. С. 6.
7. Лозовицький Д.С. Інформаційні ресурси підприємства як новий фактор виробництва ХХІ століття. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. №1. С. 218-228.
8. Мазур А.О., Кириченко С.О. Методологічні основи ефективного використання ресурсів підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 6 (17). С. 253-258.

9. Меренкова Л.О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Економічна наука*. Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. 2017. С. 79-83.

10. Тартаковський Е.Д., Аулін Д.О., Коваленко Д.М., Котов М.О. Енергозберігаючі технології в локомотивному господарстві: Навч. посібник. – Харків: УкрДУЗТ, 2019. – Ч. 1. 130 с.

11. Швиданенко Г.О. Управління ресурсами підприємства [Електронний ресурс]: монографія/за заг. ред. Швиданенко Г.О. – К.: КНЕУ, 2014. 424 с.